

MEDAILLES VAN GHISLAIN JOSEPH MASSAUX

A. Despretz

INLEIDING

In de centrale bibliotheek van de Gentse Universiteit bevindt zich een album met de titel *Gravures par G.J. Massaux. Peintre et Graveur. Recueillies par son ami P.J. Goetghebuer.* (nummer G 3.467). Dit bevat ook afbeeldingen van een aantal penningen : " *Médailles décernées pour les concours annuels de la Société d'Agriculture et de Botanique* " (sic) (nummer 71 tot en met 86) en " *Médailles décernées annuellement à l'école de Mr Jean Bapt Delbecq.* " (nogmaals sic) (nummer 87 tot en met 89) *z*.

Massaux werd niet vermeld in de tentoonstelling en in de bijhorende catalogus *Gentse Penningen 1780-1980 z*, en evenmin in Prosper Claeys' *Médailles gantoises modernes 1792-1892 z*. Zijn medailles zijn niet geslagen maar gegraveerd, en dus stuk voor stuk enig.

BIOGRAFIE

Ghislain Joseph Massaux werd te Bois-de-Villers (in de provincie Namen) geboren op 7 februari 1772 *z*. Zijn vader was gemeentelijk boswachter en de zoon hielp van kindsbeen af bij het kappen en zagen van bomen. Zijn artistieke aanleg werd opgemerkt door de plaatselijke bosinspecteur, die hem figuren in de schors zag snijden. De inspecteur liet hem aanvankelijk prenten natekenen, en bracht hem later in contact met zijn broer, Mgr. de Montpellier, die deken was van de Naamse kathedraal. Daar bracht een zekere Lederc, kunstenaar met bescheiden talent, hem de grondbeginselen van tekenen en beeldhouwen bij. Toen Lederc in 1789 als vrijwilliger naar het patriottenleger trok, verhuisde Massaux naar Gent, waar hij in het atelier van beeldhouwer Charles van Foucke terecht kwam. Hij volgde er tevens de lessen aan de tekenacademie, en behaalde in 1792, 1793 en 1798 prijzen naar antiek en levend model. Hij werd lid van de *Société royale des beaux-arts de Gand* dank zij een buste in terracotta van Erasmus, die hij voor de advocaat Charles Van Hulthem vervaardigde. Deze laatste schonk het borstbeeld aan bovengenoemde maatschappij.

Daarna ging Massaux zich toeleggen op graveerwerk. In de *Ecole centrale* behaalde hij in 1798 de prijs voor deze discipline. Een greep uit zijn werk op dit gebied : een *Recueil de principes* voor de tekenacademies, talrijke afbeeldingen van bloemen, portretten (waaronder het hier weergegeven zelfportret), vijf afbeeldingen voor een werk van Dr. Kluydens, enz.

Dit graveerwerk bracht echter niet genoeg op om zijn huizegezin behoorlijk te onderhouden; daarom werd hij eerst bestuurder van het graveeratelier van het Gents bedrijf De Vos - Hulpiau dat bedrukt katoen vervaardigde, en sedert 1802 van dat van de gebroeders De Smet. In 1849 werd hij vereremerkt met de speciale medaille van elite-werkman. Massaux overleed te Gent op 9 september 1851.

DE "SOCIÉTÉ ROYALE D'AGRICULTURE"

Historiek

De *Société d'Agriculture* (later *Société Royale d'Agriculture*) werd te Gent opgericht op 3 november 1808. Haar eerste tentoonstelling ging door in de herberg *Au Jardin de Frascati* van Cornelius Lanckman aan de Coupure, en dit van 6 februari (het feest van Sint-Amandus en Sinte-Dorothea, patroonheiligen van de Gentse tuinbouwers) tot 9 februari 1809. Sedertdien organiseerde ze elk jaar een winter- en een zomersalon. In beide werden aanvankelijk één en later meerdere (soms meer dan tien) wedstrijden georganiseerd. Uit deze salons groeiden uiteindelijk de beroemde Gentse Floralen, waarvoor deze vereniging ook nu nog instaat.

De prijspenningen

Aan de winnaars van de tijdens de tentoonstellingen georganiseerde wedstrijden werden van in den beginne medailles uitgereikt. Van enkele kent men de beschrijving en de graveur, en soms is er ook een afbeelding van bewaard.

Dit is onder meer het geval voor de zilveren medaille die uitgereikt werd op de eerste tentoonstelling, het wintersalon van 1809. Vijftig planten dongen er mee voor de titel *La plante en fleurs la plus rare ou la plus difficile à cultiver*. De penning werd gegraveerd in het atelier van Pierre Joseph Jacques Tiberghien sr.

De voorzijde vertoont een tak achter een gebogen banderol met het opschrift ERICA TRIFLORA; in de afsnede, MDCCCIX, bovenaan, langsheen de poord, SOCIÉTÉ BOTANIQUE DE GAND.

De keerzijde draagt de tekst: PRIX / DE CULTURE / DÉCERNÉ À / L'ÉLÈVE / DE LA SOCIÉTÉ.

De medaille voor het wintersalon van 1810 was geslagen en van een ganz andere aard. De voorzijde droeg het gelauwerd hoofd van Napoleon naar links, met onder de halsafsnede JUMAPREST F. en rondom NAPOLEON I. EMPEREUR DES FRANÇAIS ROI D'ITALIE. Op de keerzijde was het effen veld omgeven door een bladerkrans met bovenaan een vijfpuntige ster; in het veld was een tekst gegraveerd.

in 1818 ontwierp de toen 22-jarige Joseph Pierre Braemt zijn prachtige Flora-medaille. Ze werd in twee verschillende formaten uitgeveerd, soms zijn de grote exemplaren bovendien gevat in een versierde omlijsting. Deze Flora-medaille komt veelvuldig voor, meestal in zilver, soms in verguld zilver, slechts zelden zijn ze voorzien van een inscriptie op de keerzijde. In tegenstelling tot wat beweerd wordt, verving deze penning niet systematisch het bestaand gegraveerd model. Dit blijkt uit de medailles van Massaux die in het album in de Gentse Universiteit afgebeeld staan: ze betreffen de jaren 1814, 1815, 1816, 1819, 1820, 1821 en 1822.

De medailles van Massaux

De afbeeldingen van de penningen in het Album Massaux zijn in zwart-wit en bezitten een in blauw aquarel bijgekleurde rand van ongeveer 5 mm breed. Ze zijn uitgeknipt en opgekleefd en alleen de voorzijde is weergegeven. Het valt op dat deze gegraveerde medailles vaak in spiegelbeeld afgebeeld staan, omdat men de medaille voor de tegenafdruk gebruikte.

Het is duidelijk dat Massaux zich bij de uitwerking van zijn penningen heeft laten leiden door de medaille van Tiberghien uit 1809. Voor de weergave van de planten baseerde de kunstenaar zich uitzonderlijk op een afbeelding in een botanisch werk.

Het feit dat de niet tegekenende medaille nr 73 (die de *Agapanthus umbellatus* afbeeldt) bestaat, bewijst dat de beeldenaar van de penningen soms op voorhand gegraveerd werd.

De medailles worden in chronologische volgorde besproken. Daardoor volgen de nummers, die uit het Album Massaux werden overgenomen, niet op elkaar.

nr 71. Zomersalon van 1814 (11de tentoonstelling) 14

443 planten namen deel en er werden drie wedstrijden georganiseerd 15.

- *Belle Culture*;
- *Concours annuel d'été. Pour la formation de l'herbier du premier arrondissement du département de l'Escaut*;
- *A la pépinière la plus riche et la mieux soignée.*

In elke wedstrijd was er een medaille te winnen ; in de eerste een zilveren, in de twee overige een eremedaille (zonder vermelding van het metaal).

De zilveren medaille, van de hand van Massaux, ging naar Burggraaf Maximilien Vilain XIII voor een *Ixora coccinea*, een nieuw te Gent ingevoerde plant.

Deze man had een prachtige plantenverzameling op zijn landgoed in Wetteren 16.

nr 85. Wintersalon van 1815 (12de tentoonstelling) 17

499 planten namen deel en er werden twee wedstrijden georganiseerd 18 :

- *A la plante désignée pour être épanouie au 6 Février* ;
- *A la plante en fleurs la mieux cultivée.*

In de eerste wedstrijd werd de medaille niet toegekend. In de tweede ging de door Massaux ontworpen zilveren medaille naar Baron Alphonse Baut de Rasmon uit Wannegem voor een *Musa coccinea*, een voor het eerst te Gent ingevoerde plant. Deze bloemenliefhebber bezat prachtige tuinen met allerlei zeldzame bomen en sierstruiken 19.

nr 86. Zomersalon van 1815 (13de tentoonstelling) 20/

508 planten namen deel en er werden drie wedstrijden georganiseerd 21/.

- *A la plante en fleurs la mieux cultivée ;*
- *Pour la formation de l'herbier du 2me arrondissement du département de l'Escaut ;*
- *A la pépinière la plus riche et la mieux soignée.*

De eerste wedstrijd werd begiftigd met een zilveren penning, de tweede met een gouden en de derde met een eremetaal. De zilveren medaille werd vervaardigd door Massaux en werd toegekend aan een *Protea speciosa* (een nieuw in Gent ingevoerde plant). De kweker was de belangrijke hofbouwer Frans Van Cassel (1745-1831) 22/.

nr 74. Wintersalon van 1818 (18de tentoonstelling) 23/

630 planten namen deel en er werden twee wedstrijden georganiseerd 24/:

- *A la plante désignée pour être épanouie au 6 Février ;*

- *Belle culture.*

Beide waren begiftigd met een zilveren medaille. Deze die bestemd was voor de eerste wedstrijd was van de hand van Massaux en ging naar de hofbouwer François Van Damme voor een *Rosa provincialis* 25. De drie voorgaande jaren was de prijs voor geforceerde bloei eveneens voor deze plant uitgeschreven en niet toegekend.

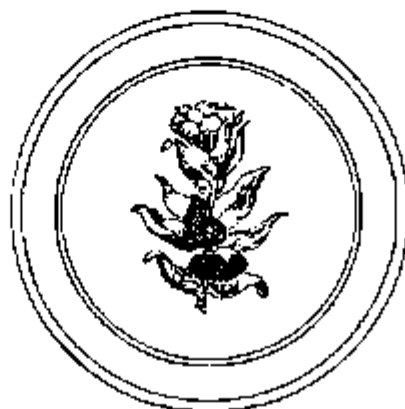

nr 72. Zomersalon van 1818 (19de tentoonstelling) 28/

690 planten namen deel en er werden twee wedstrijden georganiseerd 27/.

- *Belle culture* ;
- *Concours annuel d'été. A la pépinière la plus riche et la mieux soignée.*

De eerste was begiftigd met een zilveren medaille; de tweede met een eremedaille. De zilveren, vervaardigd door Massaux, ging naar de Antwerpse bankier Smets voor een *Gnaphalium eximium* (een voor het eerst te Gent ingevoerde plant).

nrs 75-78. Wintersalon van 1819 (20ste tentoonstelling) 29/

683 planten namen deel en er werden twee wedstrijden georganiseerd 29/ :

- *Floraison forcée* ;
- *Belle culture*.

Elk werd begiftigd met een zilveren medaille van Massaux.
In de eerste wedstrijd ging de prijs naar de rentenier Thadée Van Saceghem met een *Hydrangea hortensis* (nrs 77-78);

de tweede wedstrijd werd gewonnen door Baron Du Bois de Vroeylande uit Brussel 30/ met een voor het eerst te Gent geïntroduceerde *Mimosa decurrens* (nrs 75-76). Deze werd te Laarne gekweekt door Du Bois' tuinier Van Den Bergh.

nr 79. Zomersalon van 1819 (21ste tentoonstelling) 317

702 planten namen deel en er werden vier wedstrijden georganiseerd 321:

- *Belle Culture* ;
- *Concours annuel d'été*;
- *Pour la formation de l'herbier du 4me arrondissement de la Flandre Orientale*;
- *Au jardinier étranger à la société qui dans le canton de Gand, s'est rendu recommandable, pour les grands soins, qu'il porte à la culture des plantes potagères*

De eerste wedstrijd was begiftigd met een zilveren medaille, de derde met een gouden, en de twee overige met een eremedaille.

Massaux vervaardigde de zilveren medaille, die behaald werd door de apotheker P. Jacobs met een in het Gentse voor het eerst ingevoerde *Nerium speciosum*.

nrs 73 & 80. Wintersalon van 1820 (22ste tentoonstelling) 337

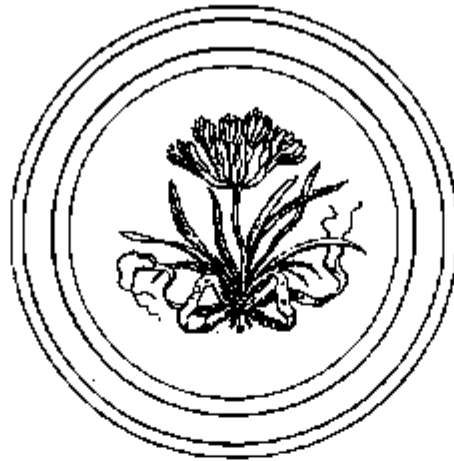
739 planten namen deel en er werden twee wedstrijden georganiseerd 341:

- *Floraison forcée* ;
- *Belle culture*.

In de eerste wedstrijd werd de prijs niet toegekend. Massaux had echter de niet uitgereikte medaille reeds van een afbeelding van een *Agapanthus umbellatus* voorzien.

In de tweede wedstrijd ging de eveneens door Massaux vervaardigde zilveren medaille naar de *Camellia Japonica Anemone flore* van de deurwaarder Ambroise Housiaux.

nr 82. Wintersalon van 1821 (24ste tentoonstelling) 35/

753 planten namen deel en er werden twee wedstrijden georganiseerd 36/ :

- *Floraison forcée* (*Agapanthus umbellatus*) .
- *Belle culture*.

In elke wedstrijd was er een zilveren medaille te winnen.

Deze van de eerste wedstrijd ging naar de rentenier Thadée Van Saceghem. We weten niet of de medaille die Massaux in 1820 vervaardigde nu gebruikt werd.

De medaille voor de tweede wedstrijd was zeker van de hand van Massaux en ging naar de *Banksia serrata* van de Antwerpse chirurg C.L.Sommé 37/ ; de plant was afkomstig uit een Gantse collectie, maar werd gecultiveerd in de serres van de Antwerpenaar De Caters 38/.

De redevoering van de prijsuitreiking, geïllustreerd met de gravure van de medailles, werd in een zeer beperkte oplage gepubliceerd. De inscripties op de penningen waren :

AGAPANTHIDI UMBELLIFERAE
AD FLORFM ANTE DIEM PROSTITUENDUM
SPE PRETII INLECTAE

BANKSIAE SERRATAE
ALIO SUB COELO
VEGETAM FLORIFERAM QUE SE S' STERE
VI TORMENTORUM COACTAE
STIPENDIA. 32'

nr 81. Zomersalon van 1821 (25ste tentoonstelling) 40'

752 planten namen deel en er werden zes wedstrijden georganiseerd 41' :

- Belle culture .
- Concours annuel d'été. Pour le plus beau et meilleur cheval de trait ou de labour ;
- Pour la meilleure vache à véler de 3 à 5 ans ;
- Pour la meilleure génisse ;
- Au jardinier qui, dans l'intérêt de son maître, soigne le mieux son établissement ;
- Au cultivateur qui, dans un terrain ingrat, obtient les plus beaux légumes.

De eerste wedstrijd was begiftigd met een zilveren medaille, de laatste twee met een eremedaille en de drie overige met een gouden uurwerk.

De zilveren medaille, van de hand van Massaux, werd behaald door Van Tieghem-Vander Meersch, grondeigenaar te Gentbrugge, voor een *Cactus speciosus* 42'.

nr 84. Wintersalon van 1822 (26ste tentoonstelling) 43/

719 planten namen deel en er werden twee wedstrijden georganiseerd 44/ :

- *Floraison forcée (Rosa centifolia)* ;
- *Belle culture.*

Elk werd begiftigd met een zilveren medaille, beide gegraveerd door Massaux.

De eerste ging naar de Evergemse Graaf J. Del(l)affaille 45/ ;

de tweede naar de handelaar Nicolas De Cock voor een *Crinum speciosum*, voor het eerst te Gent gecultiveerd.

DE SCHOOL VAN JEAN BAPTISTE DELBECQ

Historiek

Eind 18de begin 19de eeuw was Gent rijk aan onderwijzers en onderwijzeressen. In 1821 bijvoorbeeld waren er alleen al in de "Eerste afdeling" van het "Eerste schooldistrict" 16 schoolonderwijzers, 10 schoolonderwijzeressen, 10 huisonderwijzers en 2 huisonderwijzeressen ^{46/}. Na onze onafhankelijkheid verdwenen de privéscholen geleidelijk ten gevolge van de uitbreiding van het officieel onderwijs en de initiatieven van de geestelijke orden.

Onder de schoolonderwijzers, waarvan hierboven sprake, treft men François en Jean Baptiste Godefroid Delbecq aan

Jean Baptiste Godefroid Delbecq werd op 20 oktober 1771 te Gent geboren en overleed er op 6 januari 1840 ^{47/}. Hij doorliep de lagere school van zijn vader, deed humaniorastudies in het Gentse Augustijnercollege en volgde tevens les in de tekenacademie waar hij in 1790 en 1792 prijzen behaalde. Delbecq was niet enkel onderwijzer, maar ook agronoom, bibliofiel en calligraaf

In 1808 was hij een der stichters van de *Société d'Agriculture et de Botanique* waarvoor hij gedurende jaren het secretariaat waarnam. In 1816 publiceerde hij *Het verheerlykt Vlaenderen of den Vlaemschen hovenier, die Vlaenderen verheerlykt door zyne onderrigtingen*, geïllustreerd met drie gravures van zijn hand. In de periode 1809-1835 was hij tevens ondervoorzitter van de *Gentse Société royale des Beaux-Arts et de Littérature* Met Liever De Bast stichtte hij de *Messenger des Sciences et des Arts*, die van 1823 tot 1830 verscheen.

Als verwoed verzamelaar bezat hij een enorme collectie boeken.

manuscripten, autografen, oude gravures, antiquiteiten, natuurkundige instrumenten, oud glaswerk, scheipen en mineralen. In 1840 werd zijn verzameling te Gent verkocht en versnipperd.

Zijn school ontstond ergens in de 18de eeuw en bleef tot 1838 actief. Ze was in het Schepenhuisstraatje gevestigd en had een allerbeste faam. Getuige P.J. Goetghebuer in zijn *Biographie Gantoise* : " *L'institution de M. Delbecq jouit depuis longtemps d'une réputation justement méritée, l'enseignement primaire sy donne avec le plus grand succès, l'art de l'écriture et du dessin à la plume y est porté au plus haut point.* " En Prosper Claey's : " *Parmi les écoles les plus fréquentées au commencement du XIXe siècle celle de J.-B. Delbecq occupait le premier rang. Presque tous les hommes qui, jusque vers 1880, jouèrent à Gand un rôle important dans la politique, les arts, les sciences, l'enseignement, le barreau, la magistrature, la médecine, le commerce et l'industrie, étaient d'anciens élèves de Delbecq.* " 491

Zowat het belangrijkste vak op de lagere school was het schoonschrift; daarnaast had men lezen en rekenen. Voor de meisjes had men naast schrijven en lezen het spelle-werken of kantslossen.

Prosper Claey's getuigt : " *Aux expositions triennales des beaux-arts, une place spéciale était réservée aux modèles d'écritures enjolivés de traits et d'ornements à la plume et exécutés "à main levée"(....) Les chefs-d'oeuvre calligraphiques exécutés par les élèves de l'école J.-B. Delbecq, (...), figuraient régulièrement aux expositions triennales de Gand.* " 491

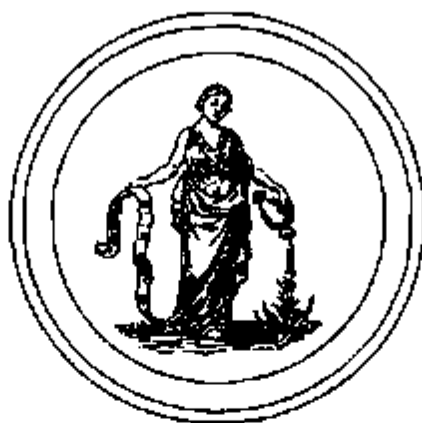
De medailles van Massaux

De nummers 87 tot 89 in het Album Massaux zijn medailles, die in de privéschool van Jean Baptiste Delbecq op het einde van het schooljaar aan de primus voor een bepaald vak uitgereikt werden. Ze werden door de onderwijzers zelf bekostigd.

nr 89. Schrift

nr 87. Oud schrift

Prosper Claeys kent deze penning, zonder dat hij de band met het vak *oud schrift* legt : " Nous avons vu une autre médaille de l'école Delbecq. Elle est de 1825, et représente sur l'avvers une Nymphé symbolisant l'horticulture et arrosant une fleur. " 50

nr 88. Rekenen

NOTEN

- 1/ De manuscripten van de Gentse architect Pierre Jacques Goetghebuer (Gent, 1788-1866) bevatten talrijke orthografische en grammaticale fouten. In de door hem gepubliceerde teksten zijn ze weggewerkt. Over deze figuur raadplege men : E. DE BUSSCHER, *Goetghebuer (Pierre-Jacques)* in *Biographie nationale publiée par l'Académie royale des sciences, des lettres et des beaux-arts de Belgique*, Brussel, 1884-1885, deel VIII, p. 48-50.
- 2/ Gehouden in het Gentse Museum voor Volkskunde van 16 december 1989 tot 11 maart 1990.
- 3/ In 1909 te Gent uitgegeven, maar voordien reeds in afleveringen in het Gentse blad *La Flandre Libérale* gepubliceerd.
- 4/ De gegevens over Massaux zijn gebaseerd op :
 - P.J. GOETGHEBUER, *Biographie Gantoise*, trefwoord : "Mass(e)aux Guillain-Joseph", B.R.U.G., Hs. 2.456, p.109-111.
 - P.J. GOETGHEBUER, *Notice sur Ghislain-Joseph Massaux, sculpteur et graveur à Gand*, Gent, 1851.
 - P. BERGMANS, *Massaux (Ghislain-Joseph)* in *Biographie nationale publiée par l'Académie royale des sciences, des lettres et des beaux-arts de Belgique*, Brussel, 1894-1895, deel XIII, p. 937-938.
 - L. FORRER, *Biographical dictionary of medallists, coin-, gem- and seal-engravers, mint-masters, &c. Ancient and modern. With references to their works B.C. 500 - A.D. 1900*. Volume III, London, 1904, p. 502.
- 5/ Tiberghien, geboren te Menen op 30 juli 1755, overleed te Gent op 9 december 1810. Hij vervaardigde ook de medaille voor het zomersalon van 1809 (J.JUSTICE nr 61) en P.CLAEYS geven foutief het wintersalon van 1809 op). Daarna bleef zijn atelier verder bedrijvig onder directeurschap van Lieven De Best tot 1828.
- 6/ De afbeelding in tegenafdruk bevindt zich in het album *Dessins de Tiberghien* in B.R.U.G., G 3.809, nrs 122-123.
 De tegenafdruk van de voorzijde bevindt zich tevens in S.A.G., A.G. D 87 F 152/27, 32 & 33.
 De beschrijving van deze penning is terug te vinden in :
 - J. JUSTICE, *Le graveur P.J.J. Tiberghien. Sa vie. Son Oeuvre.*, Brussel, 1905, nr 60.
 - P. CLAEYS, *Medailles gantoises modernes 1792-1892*. Gent, 1909, p. 39-40.
- 7/ P. CLAEYS, *Op.Cit.*, p. 41. Andere medailles van de maatschappij 1819 (beschreven op p.84, 86-87) en 1834 (op p.144-145).
- 8/ P. CLAEYS, *Op.Cit.*, p. 80-82. Deze auteur maakt geen melding van verschillende types. Toch bestaan van deze medaille een vrij groot aantal varianten en modules :

1 Huldepenning van groot formaat (42 mm Ø)

Vz: Hoofd van de Romeinse godin Flora, met oorbellen en een parelsnoer, naar rechts; ze draagt een lint en een krans van planten en vruchten in het haar; in de afsnede, BRAEMT F.; rondom, SOC. REG. - AGRICULT. - ET BOTAN. GAND.

Kz: Effen veld, omgeven door een ronde gesloten krans van bloemen en vruchten

J. L. GUIOTH, *Histoire numismatique de la Belgique, faisant suite à l'histoire numismatique de la révolution belge, ou description raisonnée des médailles, des jetons et des monnaies qui ont été frappés depuis le commencement de cette révolution jusqu'à ce jour*, Hasselt, 1851, deel 1, p. 21-22 & pl. 8, M1

2 Huldepenning van klein formaat (37 mm Ø)

Vz: Als van type 1, maar met SOC. REG. - AGRICULT. - ET BOTAN. GAND. ★ als omschrift.

Kz: Als van type 1.

J.L. GUIOTH, *Op Cit.*, deel 1, p. 22 & pl. 8, N1

3. Huldepenning van klein formaat (37 mm Ø)

Vz: Als van type 1.

Kz: Als van type 1, maar de krans is anders samengesteld.

J.L. GUIOTH, *Histoire numismatique de la révolution belge, ou description raisonnée des médailles, des jetons et des monnaies qui ont*

été frappés depuis le commencement de cette révolution jusqu'à ce jour, Hasselt, 1844, p. 266-267, nr CCLXXV & pl. XXXIX, 275.

A. ELOY, V. MEILLANDER, F. VAN BOST, R. VAN DE WALLE, *Gentse Penningen 1780-1980*, Gent, 1989, p.149, nr G 4 : op de keerzijde van de beschreven zilveren medaille werd "A LA COLLECTION / DE MR (F. VAN CASSEL) / A GAND / LA PLUS RICHE / EN PLANTES / MDCCCXXII" ingegraveerd (de naam werd achteraf weggekrast).

4. Huldepenning van groot formaat (42 mm Ø)

Vz: Als van type 1, maar met BRAEMT.F. in de afsnede en met SOC ROYALE D'AGRICULT. - ET DE BOT. DE GAND als omschrift.

Kz: Als van type 1.

5. Huldepenning met omlijsting (65 mm Ø)

Huldepenning van type 4, gevat in een omlijsting die opgebouwd is uit een holle spiraal, omgeven door een lauwerkrans; bovenaan bevindt zich een arabesk met een zeer klein draagoo.

6. Huldepenning van klein formaat (38 mm Ø)

Vz: Als van type 1, maar met SOC^E ROYALE - D'HORTIC^E - ET DE BOT^E DE GAND als omschrift.

Kz: Als van type 1.

9/ P. CLAEYS, *Op.Cit.*, p. 80-82 : "Elle servit pour les expositions sub-séquentes".

10/ P.J. Goetghebeur vermeldt in zijn *Biographie Gantoise* weliswaar "Il grava aussi les fleurs et les plantes, sur des medailles que la société d'Agriculture et de Botanique decerne deux fois par an. en 1810 ....." (B.R.U.G., Hs.2.456, *Biographie Gantoise*, trefwoord Masseur, Guillain-Joseph, p.109-111).

11/ Dit is ook in het Album Tiberghien het geval.

12/ De afbeelding van de *Gnaphalium eximium* (1818) lijkt zeer goed op de prent in William Curtis, *The Botanical Magazine or Flower-Garden Displayed*, Londen, 1797, vol 1^e, nr 300.

13/ Onze dank gaat naar Dhr. Paul Goetghebeur van het Laboratorium voor Morfologie, Systematiek en Ecologie van de Planten van de Gentse Universiteit, die de afgebeelde planter op de medailles 72 en 73 identificeerde en zodoende hun datering en thuiswijzing mogelijk maakte.

14/ J. VAN DAMME-SELLIER, *Histoire de la Société Royale d'Agriculture et de Botanique de Gand, avec les tableaux des concours floraux et autres, ouverts par cette société, et comprenant les noms des vainqueurs, des plantes couronnées et des membres des jurys, depuis l'origine de la société en 1809 jusqu'en 1859*, Gent, 1861, p. 37 & 41-42.

- 15/ De jury was als volgt samengesteld :
voorzitter	: J.X. Van de Woestyne (rentenier);
secretaris	: F.E. Verbeeck (chirurg);
leden	: P. De Cock (hofbouwer), J. De Herdt (hofbouwer), J.B. Delbecq (onderwijzer), J.B. De Wulf (onderwijzer), C. Lanckman (hofbouwer), J.M. Mussche (<i>Hortulanus</i> of hoofdhovenier van de <i>Hortus Gandavensis</i> of Gentse Kruidtuin, opgericht in 1797), F. Spae (hofbouwer), F. Van Cassel (hofbouwer), F. Van Damme (bloemist), C. Van Hoorebeke, T. Van Sacceghem (eigenaar), J. M. Verdonck (priester)
- 16/ Burggraaf Maximilien Vilain XIII wordt vermeld in .
- R. DE HERDT, *Gentse Floralien Sierteelt in Vlaanderen.*, Gent, 1990, p. 72, 75 & 203.
  - J.G. VAN ONSEM, *Geschiedenis van de bloementeelt in Oost-Vlaanderen.* Gent, 1950, p. 36.
- 17/ J. VAN DAMME-SELLIER, *Op.Cit.*, p. 37, 42
- 18/ De jury was als volgt samengesteld :
voorzitter	: J.X. Van de Woestyne (rentenier),
secretaris	: F.E. Verbeeck (chirurg);
leden	: P. De Cock (hofbouwer), C. Lanckman (hofbouwer), J.M. Mussche (hofbouwer-botanicus), J. Van Aken (handelaar), F. Van Cassel (hofbouwer), Vanden Hecke-Dellafaille, T. Van Sacceghem (eigenaar), P.A. Verschaffelt (hofbouwer), H. Willems (hofbouwer).
- 19/ R. DE HERDT, *Op.cit.*, p. 85.
J.G. VAN ONSEM, *Op.Cit.*, p. 36.
- 20/ J. VAN DAMME-SELLIER, *Op.Cit.*, p. 37, 42
- 21/ De jury was als volgt samengesteld :
voorzitter	: J.X. Van de Woestyne (rentenier);
secretaris	: J.B. Delbecq (onderwijzer);
leden	: Buyck-Vanderme(e)rsch (amateur bloemist), P. De Cock (hofbouwer), J.B. De Wulf (onderwijzer), J.M. Mussche (hofbouwer-botanicus), I. Papeleu (eigenaar), Parmentier (uit Edingen), F. Van Cassel (hofbouwer), F. Van Damme (bloemist), Van Mons (uit Brussel), F.E. Verbeeck (chirurg), P.A. Verschaffelt (hofbouwer), H. Willams (hofbouwer).
- 22/ R. DE HERDT, *Op.Cit.*, p. 72, 75, 85-87, 202-203 & 221-222
- 23/ J. VAN DAMME-SELLIER, *Op.Cit.*, p. 45.
- 24/ De jury was als volgt samengesteld :
voorzitter	: d'Aubry (eigenaar);
secretaris	: J.B. Delbecq (onderwijzer);
leden	: Buyck Vanderme(e)rsch (amateur-bloemist), P. De Cock

(hofbouwer), C. Lanckman (hofbouwer), P. Mortier (amateur-bloemist), J.M. Mussche (hofbouwer-botanicus), F. Van Cassel (hofbouwer), F. Van Damme (bloemist), F.E. Verbeeck (chirurg), P.A. Verschaffelt (hofbouwer), H. Wikems (hofbouwer).

25/ R. DE HERDT, *Op.Cit.*, p. 71-72, 85-86, 202 & 220.

26/ J. VAN DAMME-SELLIER, *Op.Cit.*, p. 37, 45.

27/ De jury was als volgt samengesteld :
 voorzitter : d'Aubry (eigenaar);
 secretaris : J.B. Delbecq (onderwijzer);
 leden : P. De Cock (hofbouwer), J. De Herdt (hofbouwer), J.M. Mussche (hofbouwer-botanicus), T. Papeijans (eigenaar), J. Van Berghen (hofbouwer), F. Van Cassel (hofbouwer), F. Van Damme (bloemist), C. Van Hoorebeke, T. Van Sacaghern (eigenaar), F. E. Verbeeck (chirurg), L. Verleeuwen (hofbouwer), P. A. Verschaffelt (hofbouwer).

28/ J. VAN DAMME-SELLIER, *Op.Cit.*, p. 38, 46.

29/ De jury was als volgt samengesteld :
 voorzitter : Ch. Van Hulthem (advocaat);
 secretaris : J.B. Delbecq (onderwijzer);
 leden : Buyck Vanderme(e)rsch (amateur bloemist), d'Aubry (eigenaar), P. De Cock (hofbouwer), J. De Herdt (hofbouwer), C. Lanckman (hofbouwer), J. M. Mussche (hofbouwer-botanicus), F. Van Cassel (hofbouwer), F. Van Damme (bloemist), F. E. Verbeeck (chirurg), L. Verleeuwen (hofbouwer), P. A. Verschaffelt (hofbouwer)

30/ R. DE HERDT, *Op.Cit.*, p.138.

31/ J. VAN DAMME-SELLIER, *Op.Cit.*, p. 37, 46-47.

32/ De jury was als volgt samengesteld :
 voorzitter : d'Aubry (eigenaar);
 secretaris : J.B. Delbecq (onderwijzer);
 leden : Buyck-Vanderme(e)rsch (amateur-bloemist), J. De Herdt (hofbouwer), C. Lanckman (hofbouwer), P. Mortier (amateur-bloemist), J. M. Mussche (hofbouwer-botanicus), F. Van Cassel (hofbouwer), F. Van Damme (bloemist), C. Van Hoorebeke, L. Verleeuwen (hofbouwer), P. A. Verschaffelt (hofbouwer).

33/ J. VAN DAMME-SELLIER, *Op.Cit.*, p. 47.

34/ De jury was als volgt samengesteld :
 voorzitter : d'Aubry (eigenaar);
 secretaris : J.B. Delbecq (onderwijzer);
 leden : Buyck-Vanderme(e)rsch (amateur-bloemist), P. De Cock

(hofbouwer), J. De Herdt (hofbouwer), C. Lanckman (hofbouwer), P. Mortier (amateur-bloemist), J. M. Mussche (hofbouwer-botanicus), A. Speller of Spiller (uit Wondelgem, hovenier bij De Meulemeester-Van Aken in Maaltebrugge : R. DE HERDT, *Op.Cit.*, p. 213), F. Van Cassel (hofbouwer), F. Van Damme (bloemist), J. Vanderstraeten, L. Verleeuwen (hofbouwer), P.A. Verschaffelt (hofbouwer).

35/ J. VAN DAMME-SELLIER, *Op.Cit.*, p. 64.

36/ De jury was als volgt samengesteld :

voorzitter : Ch. Van Hulthem (advocaat);
 secretaris : J.B. Delbecq (onderwijzer);
 leden : Buyck-Vanderme(e)rsch (amateur-bloemist), P. De Cock (hofbouwer), P. De Graeve (agronoom), J. De Herdt (hofbouwer), J.B. De Wolf of De Wulf (onderwijzer), P. Fermon(d)t (architect), C. Lanckman (hofbouwer), J.M. Mussche (hofbouwer-botanicus), Spae (hofbouwer), J. Van Berghen (hofbouwer), F. Van Cassel (hofbouwer), F. Van Damme (bloemist), Vander Woestyne (geneesheer), J. Van Maelsaeke (griffier), J. Verleeuwen (hofbouwer), P.A. Verschaffelt (hofbouwer), H. Willems (hofbouwer).

37/ R. DE HERDT, *Op.Cit.*, p. 82.

38/ *Annales belgiques des sciences, des lettres et des arts*, Gent, 1821, deel 7, p.181.

39/ *Ibidem*. De afbeelding in tegenafdruk bevindt zich in S.A.G., A.G., D 87, F 152/27-30.

Vertaling : "Aan Agapanthidus Umbellifera
 tot bloei gebracht vóór haar eigenlijke bloeitijd
 in de hoop op succes.

Dit is de prijs van Banksia Serrata
 die gedwongen wordt in een haar vreemde streek
 rijkelijk te bloeien door een overmacht van ingrepen"
 (Vertaling : K. Cleeren, Rekkem)

40/ J. VAN DAMME-SELLIER, *Op.Cit.*, p. 64-65.

41/ De jury was als volgt samengesteld :

voorzitter : Ch. Van Hulthem (advocaat);
 secretaris : J.B. Delbecq (onderwijzer) en N. Cornelissen (secretaris-inspecteur Universiteit);
 leden : P. De Cock (hofbouwer), P. De Graeve (agronoom), J. De Herdt (hofbouwer), J.B. De Wolf (onderwijzer), P. Fermon(d)t (architect), C. Lanckman (hofbouwer), J.M. Mussche (hofbouwer-botanicus), Spae (hofbouwer), J. Van Berghen (hofbouwer), F. Van Cassel (hofbouwer), F. Van Damme (bloemist), Vander Woestyne (genees-

heer), J. Van Maelsaeke (griffier), J. Verleeuwen (hofbouwer), P.A. Verschaffelt (hofbouwer), H. Willems (hofbouwer).

42/ R. DE HERDT, *Op.Cit.*, p. 85.

43/ J. VAN DAMME-SELLIER, *Op.Cit.*, p. 62, 65.

44/ De jury was als volgt samengesteld :

voorzitter : J. Vispoel (eigenaar);
 secretaris : J.B. Delbecq (onderwijzer);
 leden : Buyck-Vanderme(e)rsch (amateur-bloemist), P. De Cock (hofbouwer), P. De Graeve (agronoom), J. De Herdt (hofbouwer), J.B. De Wolf (onderwijzer), P. Fermond(t) (architect), G. Lanckman (hofbouwer), J.M. Mussche (hofbouwer-botanicus), Spae (hofbouwer), J. Van Berghen (hofbouwer), F. Van Cassel (hofbouwer), F. Van Damme (bloemist), Vander Woestyne (geneeshaer), J. Van Geert (bloemist), J. Van Maelsaeke (griffier), J. Verleeuwen (hofbouwer), P.A. Verschaffelt (hofbouwer).

45/ R. DE HERDT, *Op.Cit.*, p. 85.

46/ *Memoriael administratif van Oost-Vlaenderen*, 1821, nr. 28, p.196-197.

47/ P.J. GOETGHEBUER, *Biographie Gantoise*, trefwoord Delbecq, Jean-Baptiste Godefroid, B.R.U.G., Hs. 2.456, p. 23-24.

J.J. DE SMET, *DELBECCQ (Jean-Baptiste)*, in *Biographie nationale publiée par l'Académie royale des sciences, des lettres et des beaux-arts de Belgique*, Brussel, 1876, deel V, p. 338-339.

48/ P. CLAEYS, *Notes et souvenirs*, Gent, 1907, deel 3, p. 296, nr. LI : *Les écoles particulières ou non officielles d'autrefois*.

P. CLAEYS, *Médailles gantoises modernes 1792-1892*, Gent, 1909, p. 104-105. Hij geeft als overlijdensdatum van Delbecq 3 december 1840.

49/ P. CLAEYS, *Médailles* . . . , p. 97.

50/ *Ibidem*, p.105.

In zijn persoonlijke collectie bezat hij een stuk van 1823, dat er als volgt uitzag : op de voorzijde een brandende en met stralen omgeven Romeinse lamp, met de inscriptie : MDCCCXXIII; op de keerzijde de inscriptie : ECOLE DELBECCQ. ETUDE DE CHROMOLOGIE. CHARLES DE BAST, DE GAND. Welk vak hiernaar bedoeld werd, weten we niet (*Ibidem*, p.104-105).